

Muurplanten in Noord-Holland

Inventarisatierapport beschermde muurplanten op waterkerende basalt- en bakstenen grachtenmuren, kaden, bruggen, sluizen en gemalen van Noord-Holland

Werk- en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland
Muurplantenwerkgroep Haarlem
KNNV afdelingen Alkmaar, Den Helder, Hoorn/West-Friesland
Plantenwerkgroep Antwerpen (FON)
Stichting FLORON

Amsterdam
2010

Muurplanten in Noord-Holland

Inventarisatierapport beschermde muurplanten op waterkerende basalt- en bakstenen grachtenmuren, kaden, bruggen, sluizen en gemalen van Noord-Holland

2010

Valentijn ten Hoopen¹, Ton Denters¹, Wendy Bach Kolling¹, Cora Bruin¹, Lida den Ouden¹, Bertien Besteman¹, Paul van den Boogaard¹, Paul van Deursen¹, Nico Buiten², Gerrit Welgraven³, Anneloes ter Horst⁴, Coen de Rijk⁵, Pieter Korstanje⁵, Wout van der Slikke⁶, Erik Molenaar⁷ en Koos Ballintijn

¹ Werk- en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland, ²Muurplanten werkgroep Haarlem, ³KNNV afd. regio Den Helder, ⁴ KNNV afd. Hoorn/West-Friesland, ⁵plantenwerkgroep KNNV afd. regio Alkmaar, ⁶ Stichting Floristisch Onderzoek Nederland, ⁷Plantenwerkgroep Antwerpen (Floristisch Onderzoek voor Natuurbehoud, Vlaanderen)

Amsterdam december 2010,

Gegevens mogen alleen met bronvermelding overgenomen worden.

2010 © Muurplanten in Noord-Holland, Werk- en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland

Contactadres Werk- en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland:

Voorzitter:
Valentijn ten Hoopen
Haarlemmerdijk 23a
1013 KA Amsterdam
tel. 0031624764007
valentijn_r@hotmail.com
v.ten.hoopen@west.amsterdam.nl

foto omslag Blaasvaren aan Zeeburgerkade-oost (Amsterdam)© 2010 Valentijn ten Hoopen.

SAMENVATTING

De Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland heeft, in samenwerking met een aantal plantenwerkgroepen van de KNNV, de Muurplantenwerkgroep Haarlem, de Plantenwerkgroep Antwerpen (Floristisch Onderzoek voor Natuurbehoud, Vlaanderen) en de stichting FLORON, een groot deel van de provincie Noord-Holland onderzocht op de aanwezigheid van beschermde muurplanten.

De geïventariseerde muurplanten zijn beschermd door de Flora en Faunawet en het Soorten Beschermingsplan Muurplanten 1990 van het Ministerie van LNV.

Het onderzoek heeft zich geconcentreerd op het voorkomen van beschermde muurplanten op waterkerende bakstenen en basalten grachtenmuren, kaden, gemalen en sluismuren.

In de periode van mei 2010 tot en met oktober 2010 zijn 22 steden in 18 gemeenten in de provincie Noord-Holland uitvoerig geïventariseerd.

In totaal zijn 61 kilometerhokken (Amersfoortse coördinaten) onderzocht. In 40 kilometerhokken zijn beschermde muurplanten aangetroffen: 131 Blaasvaren; 256 Gele helmbloem; 3 Groensteel; 40 Klein glaskruid; 275 Schubvaren; 6607 Steenbreekvaren; 3349 Tongvaren en 1241 Zwartsteel.

De beschermde muurplanten zijn op 959 groeiplaatsen geteld.

In dit rapport worden de verkregen gegevens van de beschermde muurplanten waar mogelijk vergeleken met die van de eerste inventarisatie van Noord-Holland in 1990.

Wat vooral opvalt in vergelijking met 1990 is dat Tongvaren het meest verspreid voorkomt in Noord-Holland en dat Steenbreekvaren het grootste bolwerk heeft in Amsterdam met meer dan 5500 exemplaren.

Landelijk gezien is de Noord-Hollandse populatie Steenbreekvaren de grootste van Nederland.

Blaasvaren, Groensteel en Schubvaren hebben het moeilijk in Noord-Holland. In Amsterdam en Haarlem concentreren ze zich op slechts negen groeiplaatsen en zijn daardoor extra kwetsbaar (*bedreigd*) voor plaatselijk onderhoud en renovatiewerkzaamheden aan kademuuren.

Alhoewel het aantal beschermde muurplanten er gunstig uitziet ten opzichte van het aantal in 1990, wordt het beeld vertekent doordat Amsterdam zowel de meeste kilometers kademuuren als de meeste groeiplaatsen kent ten opzichte van Noord-Holland als geheel.

Naast inventarisatie op beschermde muurplanten, zijn ook aandachtsoorten geïventariseerd.

Deze aandachtsoorten zijn voor de Werk en Adviesgroep indicatoren voor het ontwikkelingsstadium waarin de waterkerende muren zich bevinden, zij zijn de wegbereiders voor beschermde soorten (*gebaseerd op T. Denters, 2005, Flora - beschermingsplan, Beschermde en kwetsbare bijzondere plantensoorten in Amsterdam*).

Gevonden aandachtsoorten op de geïventariseerde waterkerende muren zijn:

1 Adelaarsvaren; 13 Brede eikvaren; 26 Gewone ijzervaren; 47 Halsbloem; 66 Moerasvaren; 1259 Muurfijnstraal; 85 Muurnavel; 32 Smalle ijzervaren; 239 Spoorbloem; 9 Stijve naaldvaren; 7 Stengelomvattend havikskruid; 73 Tripmadam en 6 Vijgenboom.

De aandachtsoorten muurplanten zijn op 240 groeiplaatsen geteld.

Alle inventarisatiegegevens zullen begin 2011 aan de onderzochte gemeenten worden aangeboden. Via de website van FLORON Groot Amsterdam is het gehele rapport eind december digitaal beschikbaar.

INLEIDING

BESCHERMDE MUURPLANTEN OP WATERKERENDE MUREN IN NOORD - HOLLAND 2010

In samenwerking met een aantal plantenwerkgroepen in de provincie Noord-Holland heeft de Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland in 2010 een groot deel van de provincie onderzocht op de aanwezigheid van beschermde muurplanten.

Primair heeft het onderzoek zich geconcentreerd op de aanwezigheid en inventarisatie van de 13 beschermde muurplanten zoals vermeld in het Soorten Beschermingsplan Muurplanten van het Ministerie van LNV (1990).

Aanleiding voor het inventarisatieonderzoek is de systematisering van de gegevensstroom over groeiplaatsen van beschermde muurplanten in de gemeenten van Noord-Holland door de plaatselijke werkgroepen en het uitwisselen van gegevens over behoud en onderhoud tijdens renovaties van waterkerende muren.

De werkgroepen hebben gezamenlijk een aantal gemeenten onderzocht om de gegevens en de verwerking daarvan te systematiseren. Daarna hebben de werkgroepen hun eigen gemeenten geïnventariseerd en de gegevens bij de Werk en Adviesgroep Muurplanten aangeleverd.

In Amsterdam heeft de Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland in samenwerking met de dienst Ruimtelijke Ordening (DRO) van de gemeente Amsterdam in 2003/2004 het Kennissysteem Muurplanten Amsterdam opgezet. DRO legt de gegevens van de Werk- en Adviesgroep vast in dit Kennissysteem. Tweejaarlijks wordt het systeem van actuele inventarisatiegegevens van de hele stad voorzien door de Werk en Adviesgroep Muurplanten. Diensten en stadsdelen van de Gemeente Amsterdam kunnen zo toekomstige onderhoudswerkzaamheden aan grachtenmuren en kaden toetsen aan actuele informatie.

Daarnaast wordt door de Werk en Adviesgroep Muurplanten gestreefd naar het integreren van de beschermde muurplanten gegevens in het ATLAS-project van de Gemeente Amsterdam. Het ATLAS-project is beschikbaar voor alle ambtenaren binnen de stadsdelen, diensten en de centrale stad van de gemeente Amsterdam. Het ATLAS-project bestaat uit lagen informatie die op de kadastrale gemeentekaart zijn gebouwd. Het kan daardoor ook makkelijk gekoppeld worden voor aanvragen van particuliere muur- en kaderenovaties. Een onderdeel waar nog weinig zicht op is.

De Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland streeft, naar voorbeeld van het Amsterdamse Kennissysteem, de onderzochte gemeenten te bewegen de bescherming van muurplanten op waterkerende muren en hun biotoop vast te leggen in hun gemeentebeleid.

INHOUD

SAMENVATTING

INLEIDING

1 METHODE VAN ONDERZOEK

1.1	Onderzocht gemeenten in Noord-Holland	5
1.2	Onderzochte steden/plaatsen binnen de gemeenten	6
1.3	Geïnterviewde soorten	7
1.4	Vastleggen waarnemingen	8
1.5	Verwerking waarnemingen	8
1.6	Uitzonderingen	8

2 BESCHERMDE MUURPLANTEN VAN NOORD-HOLLAND

Zwartsteel	9
Schubvaren	9
Tongvaren	9
Steenbreekvaren	10
Groensteel	10
Blaasvaren	10
Gele helmbloem	11
Klein glaskruid	11

RESULTATEN

2.1	Inventarisatie 2010	12
2.2	Totaal overzicht Muurplanten Noord-Holland Inventarisatie 2010	12
2.3	Overzicht exemplaren Beschermden Muurplanten Noord-Holland Inventarisatie 2010	13
2.4	Overzicht groeiplaatsen Beschermden Muurplanten Noord-Holland Inventarisatie 2010	14
2.5	Overzicht exemplaren Aandachtssoorten Muurplanten Noord-Holland Inventarisatie 2010	15
2.6	Overzicht groeiplaatsen Aandachtssoorten Muurplanten Noord-Holland Inventarisatie 2010	16
2.7	Inventarisatie 2010 vergeleken met inventarisatie 1990	17
2.8	Inventarisatie 2010 en 1990 vergeleken per beschermden soort en per stad	18

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

BIJLAGE 1:	LEESWIJZER GEMEENTEKAARTEN
BIJLAGE 2:	AFKORTINGEN EN KLEURCODE VOOR KAARTEN
BIJLAGE 3:	GEMEENTEKAARTEN NOORD-HOLLAND 2010

1.2 Onderzochte steden/plaatsen binnen de gemeenten

De volgende steden in de gemeenten zijn onderzocht op beschermde en aandachtsoorten muurplanten op waterkerende grachtenmuren, kademuren, bruggen, sluisen en gemalen.

De steden zijn onderzocht op kilometerhok basis (*Amersfoortse coördinaten*).

In totaal zijn 61 kilometerhokken onderzocht.

<i>Gemeente:</i>	<i>Steden/plaatsen:</i>
Gemeente Alkmaar	Alkmaar
Gemeente Amsterdam	Amsterdam
Gemeente Bergen	Egmond aan de Hoef (slotruïne)
Gemeente Beverwijk	Beverwijk
Gemeente Den Helder	Den Helder
Gemeente Edam-Volendam	Edam
Gemeente Enkhuizen	Enkhuizen
Gemeente Graft-De Rijk	De Rijk
Gemeente Haarlem	Haarlem
Gemeente Haarlemmerliede	Halfweg Sparndam
Gemeente Hoorn	Hoorn
Gemeente Medemblik	Medemblik Nederlands Stoommachinemuseum
Gemeente Muiden	Muiden
Gemeente Naarden	Naarden
Gemeente Purmerend	Purmerend
Gemeente Velsen	Velsen-Noord IJmuiden
Gemeente Waterland	Broek in Waterland Ipendam Watergang Monnickendam
Gemeente Weesp	Weesp
Gemeente Zaanstad	Zaandam

© 2010 Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland

1.3 Geïventariseerde soorten

De werkgroepleden hebben in het veld beschermde muurplanten en aandachtssorten muurplanten geïventariseerd.

De beschermde muurplanten vallen onder de *Flora en Fauna-wet bijlage 2. soorten*.

De Aandachtssorten op basis van 'Beschermde en kwetsbare bijzondere plantensoorten in Amsterdam' (T. Denters, 2005)

Geïventariseerde soorten in 2010

<i>Wetenschappelijke naam</i>	<i>Nederlandse naam</i>	<i>Beschermd</i>	<i>Aandachtssort</i>
<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>	<i>Zwartsteel</i>	•	
<i>Asplenium ceterach</i>	<i>Schubvaren</i>	•	
<i>Asplenium scolopendrium</i>	<i>Tongvaren</i>	•	
<i>Asplenium trichomanes</i>	<i>Steenbreekvaren</i>	•	
<i>Asplenium viride</i>	<i>Groensteel</i>	•	
<i>Cystopteris fragilis</i>	<i>Blaasvaren</i>	•	
<i>Parietaria judaica</i>	<i>Klein glaskruid</i>	•	
<i>Pseudofumaria lutea</i>	<i>Gele helmbloem</i>	•	
<i>Cyrtomium falcatum</i>	<i>Gewone ijzervaren</i>		*
<i>Cyrtomium fortunei</i>	<i>Smalle ijzervaren</i>		*
<i>Polystichum aculeatum</i>	<i>Stijve naaldvaren</i>		*
<i>Polypodium interjectum</i>	<i>Brede eikvaren</i>		*
<i>Pteridium aquilinum</i>	<i>Adelaarsvaren</i>		*
<i>Thelypteris palustris</i>	<i>Moerasvaren</i>		*
<i>Centranthus ruber</i>	<i>Spoorbloem</i>		*
<i>Erigeron karvinskianus</i>	<i>Muurfijnstraal</i>		*
<i>Hieracium amplexicaule</i>	<i>Stengelomvattend havikskruid</i>		*
<i>Ficus carica</i>	<i>Vijgenboom</i>		*
<i>Sedum rupestre</i>	<i>Tripmadam</i>		*
<i>Trachelium caeruleum</i>	<i>Halsbloem</i>		*
<i>Umbilicus rupestris</i>	<i>Muumavel</i>		*

© 2010 Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland

1.4 Vastleggen waarnemingen

De waarnemingen van beschermde muurplanten zijn waarmogelijk op kaart gezet.

Alleen muurplanten op verticale waterkerende muren zijn weergegeven op kaarten.

Beschermde soorten, *Flora en Fauna-wet bijlage 2.*, zijn op de kaarten in rood weergegeven.

Naast de beschermde soorten zijn ook aandachtsoorten genoteerd, deze zijn in zwart op de kaarten aangegeven (*zie Leeswijzer gemeentekaarten*).

Bij elke waarneming is aantal, soort, huisnummer en/of brugnummer genoteerd.

Na vastlegging op de kaart zijn de gegevens ingedeeld in kilometerhok, expositie, soort, water, locatie anders, huisnummer en/of brugnummer en aantal (*zie Leeswijzer gemeentekaarten*).

1.5 Verwerking waarnemingen

In totaal zijn 1199 waarnemingen uit het veld verwerkt. Deze gegevens staan in de overzichtstabellen *Beschermde Muurplanten in Noord-Holland en Aandachtsoorten muurplanten in Noord-Holland* waar ze zijn weergegeven als aantallen exemplaren en aantallen groeiplaatsen.

Daarnaast zijn een gemeentekaarten aangemaakt met informatie over de aanwezige groeiplaatsen binnen de onderzochte gemeenten (*zie Leeswijzer gemeentekaarten*).

1.6 Uitzonderingen

Beschermde muurplanten op andere muren dan waterkerende muren

Daar waar beschermde soorten zijn gevonden die niet op een waterkerende muur groeien, zijn deze overigens wel vermeld (*in zwart*) op de kaarten en in tabellen (*zie Leeswijzer gemeentekaarten*).

Gegevens Amsterdam 2010

Er is voor gekozen een gedeelte van Amsterdam, het Oostelijk Havengebied, en de in Amsterdam aanwezige groeiplaatsen van Blaasvaren, Groensteel en Schubvaren te inventariseren in 2010. Deze gegevens zijn als correctie ingevoerd op de gegevens van 2009.

Gegevens Alkmaar

Alkmaar is in 2008 volledig geïnventariseerd door de KNNV regio Alkmaar. De groeiplaatsen met beschermde muurplanten zijn in 2010 geïnventariseerd en als correctie ingevoerd op de gegevens van 2008.

Gegevens Den Helder

De beschermde muurplanten in Den Helder zijn geïnventariseerd dmv GPS.

Gegevens slotruïne Egmond

Van de slotruïne zijn geen groeiplaatsgegevens opgenomen.

2 Beschermden Muurplanten van Noord-Holland

Zwartsteel – *Asplenium adiantum-nigrum*

Zwartsteel is een exclusieve muurvaren, die vrijwel uit Nederland was verdwenen, maar recent op een aantal plaatsen in met name West-Nederland is teruggekeerd.

De grootste populaties van ons land zijn nu te vinden in Egmond aan den Hoef, Haarlem en Amsterdam. Op de slotruïne van Egmond aan den Hoef komt Zwartsteel sinds 1974 voor, in Amsterdam werd de eerste Zwartsteel geïnventariseerd in 1987 en in Haarlem in 1990 (vondsten Amsterdam en Haarlem in collectie bij het Nationaal Herbarium Nederland / Denters).

Egmond aan den Hoef, Haarlem en Amsterdam tellen nu honderden planten (Egmond aan den Hoef 501, Haarlem 420 exemplaren en Amsterdam 320).

In Haarlem is de groei sinds 2002 gestagneerd en heeft deze muurvaren te lijden gehad van diverse restauraties aan kademuuren. Aan de Nieuwe Gracht en de Leidsevaart (brugmuur bij Zijlstraat) gingen diverse groeiplaatsen verloren; overigens resteren hier nog steeds de belangrijkste kernpopulaties van de stad. Amsterdam bezit vijf grote stabiele groeiplaatsen en 42 kleinere groeiplaatsen. De kleinere groeiplaatsen in Amsterdam zijn kwetsbaar voor renovatiewerkzaamheden.

Op de slotruïne van Egmond aan de Hoef heeft Zwartsteel zich sinds 1990 fors uit weten te breiden.

Schubvaren – *Asplenium ceterach*

Schubvaren is in Nederland een nootore zeldzaamheid met slechts enkele geïsoleerd liggend groeiplekken. Amsterdam is momenteel de enige van drie groeiplaatsen in Noord-Holland. Eerder werd Schubvaren ook aangetroffen in Den Helder en Haarlem.

De groeiplaats van Schubvaren op het Stenen Hoofd bestaat sinds 1987 en is met 275 exemplaren de grootste groeiplaats van Nederland. In Den Helder werd Schubvaren aangetroffen op een perronmuur van het Centraal Station. Eén enkel exemplaar heeft daar van 1990-1995 gestaan. In 1998 werd Schubvaren aangetroffen in Haarlem aan de Leidsevaart. De groeiplaats herbergde 9 planten op een betonnen kadewand tussen twee eroderende platen. Deze groeiplaats is in 2002 verloren gegaan tijdens een wegconstructie toen ook de desbetreffende muur werd vernieuwd. Herbariummateriaal is in collectie bij het Nationaal Herbarium Nederland (Denters).

Tongvaren – *Asplenium scolopendrium*

Tongvaren is de meest verspreide beschermde soort in de provincie Noord-Holland.

Dankzij een lange reeks gematigde winters heeft de soort zich met name in West-Nederland flink kunnen uitbreiden. Den Helder, Enkhuizen en Haarlem zijn daarbij illustratief. In 1990 telde Den Helder geen planten tegen 219 ex. in 2010, Enkhuizen telde 2 planten in 1990 tegen 156 ex. in 2010 en Haarlem 8 ex. in 1990 tegen 486 ex. in 2010. Het milde stadsklimaat in de onderzochte steden, Tongvarens is vrij gevoelig voor strenge winters, heeft de soort genoeg beschutting gegeven om zich duurzaam te vestigen.

Zwartsteel (Haarlemmervaart, A'dam)

Schubvaren (Stenen Hoofd, A'dam)

Tongvaren (Oosterhaven, Medemblik)

Steenbreekvaren – *Asplenium trichomanes*

Steenbreekvaren is na een periode van gestage teruggang bezig met een comeback in ons land. In West-Nederland is sprake van een duidelijk herstel. Vooral de uitbreiding in Amsterdam de laatste 20 jaar, van 703 exemplaren in 1990 naar 5649 exemplaren nu spreekt tot de verbeelding. Amsterdam is het bolwerk voor Steenbreekvaren in Nederland. Enkhuizen, Haarlem en Hoorn volgen op gepaste afstand maar laten dezelfde ontwikkeling zien.

Groensteel – *Asplenium viride*

Groensteel groeit sinds 2000 op de Amstelsluizen. In samenwerking met de dienst Infrastructuur, Vervoer en Verkeer (dIVV) van de Gemeente Amsterdam werden aan de sluiswanden van de Amstelsluizen in 2004 onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd en begeleid door de Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland. Thans staan drie exemplaren van de Groensteel op één groeiplaats.

Blaasvaren - *Cystopteris fragilis*

Blaasvaren is een kieskeurige muurplant, die gebonden is aan oude, vochtige, kalkrijke muren. De soort hoort thans tot onze meest bedreigde muurbewoners, die in tegenstelling tot andere muurplanten, steeds verder afneemt. In de Provincie Noord-Holland komt hij momenteel voor op vier locaties.

In Amsterdam is de Blaasvaren op de Zeeburgerkade-oost op drie groeiplaatsen met 15 exemplaren, op het Gemaal Kadoelen op vijf groeiplaatsen met 77 exemplaren en op een brugpijler van de Lijnbaansgracht bij de Zieseniskade op één groeiplaats met 21 exemplaren aanwezig.

In Haarlem komt hij voor op één locatie aan de Brouwersvaart met twee groeiplaatsen en 18 exemplaren. De locatie aan de Brouwersvaart werd in 2009 bij een renovatie van de desbetreffende basaltmuur ontzien en daarmee bleef deze soort voor Haarlem behouden.

In 2002 had Haarlem nog een locatie Blaasvaren aan de Nieuwe Gracht maar deze is na een reconstructie van de walmuur verloren is gegaan.

Alhoewel het aantal groeiplaatsen op de vier locaties er gezond uitzien, gaan bij ingrepen alle groeiplaatsen op die locatie verloren.

Gemaal Kadoelen, met vijf groeiplaatsen, staat op de nominatie om gesloopt te worden en plaats te maken voor een nieuw gemaal. De ruimtelijke ontwikkelingen in de Entrepothaven, met de aanleg van de Marina-haven en de bouw van een hotel, kunnen een serieuze bedreiging vormen voor de Blaasvarens aan de Zeeburgerkade-oost.

Steenbreekvaren (Weteringsluis, A'dam)

Groensteel (Amstelsluizen, A'dam)

Blaasvaren (Zieseniskade, A'dam)

Gele helmbloem - *Pseudofumaria lutea*

Gele helmbloem komt sinds de zeventiger jaren voor in Noord-Holland. In Amsterdam werd zij in de zeventiger jaren op negen groeiplaatsen vastgesteld. In Amsterdam heeft de soort zich explosief uitgebreid langs gevels en plantsoenen. De laatste jaren komt zij ook voor op spoorwegemplacements. Ondanks zijn aanwezigheid in Noord-Hollandse steden is *Gele helmbloem* tijdens de inventarisatie van 2010 allen op waterkerende muren van Haarlem en Amsterdam aangetroffen. De populatie in Hoorn is verdwenen.

Klein glaskruid - *Parietaria judaica*

De verspreiding van *Klein glaskruid* in Noord-Holland is beperkt tot Amsterdam. Ook hier geldt dat de soort veelvuldig voorkomt langs gevels en plantsoenen maar niet tot nauwelijks voorkomt op waterkerende muren. In Amsterdam komt zij voor op 15 groeiplaatsen met 40 exemplaren.

Gele helmbloem (langs gevel, A'dam)

Klein glaskruid (Oude Houthaven, A'dam)

3 Resultaten

3.1 Inventarisatie 2010

In totaal zijn 1199 waarnemingen gedaan in het veld, waarvan 959 waarnemingen van beschermde muurplanten en 240 waarnemingen van aandachtsoorten muurplanten.

De tabel is verdeelt in aantallen exemplaren en aantallen groeiplaatsen.

3.2 Totaal overzicht Muurplanten Noord-Holland Inventarisatie 2010

<i>Wetenschappelijke naam</i>	Exemplaren 2010	Groeiplaatsen 2010	<i>Nederlandse naam</i>
<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>	1316	80	<i>Zwartsteel</i>
<i>Asplenium ceterach</i>	275	1	<i>Schubvaren</i>
<i>Asplenium scolopendrium</i>	3407	449	<i>Tongvaren</i>
<i>Asplenium trichomanes</i>	6607	348	<i>Steenbreekvaren</i>
<i>Asplenium viride</i>	3	1	<i>Groensteel</i>
<i>Cystopteris fragilis</i>	131	7	<i>Blaasvaren</i>
<i>Parietaria judaica</i>	40	15	<i>Klein glaskruid</i>
<i>Pseudofumaria lutea</i>	256	55	<i>Gele helmblom</i>
<i>Cyrtomium falcatum</i>	26	10	<i>Gewone ijzervaren</i>
<i>Cyrtomium fortunei</i>	32	4	<i>Smalle ijzervaren</i>
<i>Polystichum aculeatum</i>	9	7	<i>Stijve naaldvaren</i>
<i>Polypodium interjectum</i>	13	5	<i>Brede eikvaren</i>
<i>Pteridium aquilinum</i>	1	1	<i>Adelaarsvaren</i>
<i>Thelypteris palustris</i>	66	31	<i>Moerasvaren</i>
<i>Centranthus ruber</i>	239	38	<i>Spoorbloem</i>
<i>Erigeron karvinskianus</i>	1259	96	<i>Muurfijnstraal</i>
<i>Ficus carica</i>	6	6	<i>Vijgenboom</i>
<i>Hieracium amplexicaule</i>	7	1	<i>Stengelomvattend havikskruid</i>
<i>Sedum rupestre</i>	73	29	<i>Tripmadam</i>
<i>Trachelium caeruleum</i>	47	4	<i>Halsbloem</i>
<i>Umbilicus rupestris</i>	85	7	<i>Muurnavel</i>

© 2010 Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland

3.3 Overzicht exemplaren Beschermd Muurplanten Noord-Holland Inventarisatie 2010

Aantal exemplaren per onderzochte stad

	Zwartsteel Asplenium adiantum-nigrum	Schubvaren Asplenium ceterach	Tongvaren Asplenium scolopendrium	Steenbreekvaren Asplenium trichomanes	Groensteel Asplenium viride	Blaasvaren Cystopteris fragilis	Klein glaskruid Parietaria judaica	Gele helmbloem Pseudofumaria lutea
Alkmaar	3		55	21				
Amsterdam	312	275	1961	5649	3	113	40	246
Broek in Waterland			19					
Den Helder	72		219					
Edam			303	1 ¹				
Egmond aan de Hoef	501		122					
Enkhuizen			156	424				
Haarlem	420		486	209		18		10
Halfweg			2					
Hoorn	7		8	121				
Medemblik			7					
Muiden			6					
Naarden	1		13	11				
Purmerend			19					
Spaarndam				159				
Velsen-Noord			4 ¹					
Zaandam			31	12				
Noord-Holland totaal	1316	275	3411	6607	3	131	40	256

© 2010 Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland

¹ Groeiplaats niet op waterkerende muur

3.4 Overzicht groeiplaatsen Beschermdde Muurplanten Noord-Holland Inventarisatie 2010

Aantal groeiplaatsen per onderzochte stad

	Zwartsteel Asplenium adiantum-nigrum	Schubvaren Asplenium ceterach	Tongvaren Asplenium scolopendrium	Steenbreekvaren Asplenium trichomanes	Groensteel Asplenium viride	Blaasvaren Cystopteris fragilis	Klein glaskruid Parietaria judaica	Gele helmbloem Pseudofumaria lutea
Alkmaar	2		11	2				
Amsterdam	47	1	323	271	1	5	15	52
Broek in Waterland			1					
Den Helder	4		18					
Edam			10	1 ¹				
Egmond aan de Hoef	div. ²		div. ²					
Enkhuizen			26	39				
Haarlem	26		36	19		2		3
Halfweg			1					
Hoorn	3		5	13				
Medemblik			4					
Muiden			1					
Naarden	1		5	1				
Purmerend			1					
Spaarndam				2				
Velsen-Noord			1 ¹					
Zaandam			6	1				
Noord-Holland totaal	83	1	449	348	1	7	15	55

© 2010 Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland

¹ Groeiplaats niet op waterkerende muur² Aantal groeiplaatsen niet opgegeven

3.5 Overzicht exemplaren Aandachtssoorten Muurplanten Noord-Holland Inventarisatie 2010

Aantal exemplaren per onderzochte stad

	Spoorbloem-Centranthus ruber	Gewone ijzervaren-Cytomium falcatum	Smalle ijzervaren-Cytomium fortunei	Muurfijnstraal-Erigeron karvinskianus	Vijgenboom-Ficus carica	Stengelomvattend havikskruid - Hieracium amplexicaule	Stijve naaldvaren-Polystichum aculeatum	Brede eikvaren-Polypodium interjectum	Adelaarsvaren-Pteridium aquilinum	Tripmadam-Sedum rupestre	Halsbloem-Trachelium caeruleum	Moerasvaren-Thelypteris palustris	Muurnavel-Umbilicus rupestris
Alkmaar				5			1						
Amsterdam	223	4	31	877	5		6	13	1	67	47	27	85
Den Helder	8												
Egmond aan de Hoef						7							
Enkhuizen				65						1			
Haarlem	8	22		2						1		1	
Hoorn				298						1			
Medemblik							2			3			
Muiden												1	
Naarden				12								31	
Weesp												1	
Zaandam			1		1							5	
Noord-Holland totaal	239	26	32	1259	6	7	9	13	1	73	47	66	85

© 2010 Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland

Smalle ijzervaren op de Wilhelmina-sluis te Zaandam 2010

3.6 Overzicht groeiplaatsen Aandachtssoorten Muurplanten Noord-Holland Inventarisatie 2010

Aantal groeiplaatsen per onderzochte stad

	Spoorbloem - <i>Centranthus ruber</i>	Gewone ijzervaren - <i>Cyrtomium falcatum</i>	Smalle ijzervaren - <i>Cyrtomium fortunei</i>	Muurfijnstraal - <i>Erigeron karvinskianus</i>	Vijgenboom - <i>Ficus carica</i>	Stengelomvattend havikskruid - <i>Hieracium amplexicaule</i>	Stijve naaldvaren - <i>Polystichum aculeatum</i>	Brede eikvaren - <i>Polypodium interjectum</i>	Adelaarsvaren - <i>Pteridium aquilinum</i>	Tripmadam - <i>Sedum rupestre</i>	Halsbloem - <i>Trachelium caeruleum</i>	Moerasvaren - <i>Thelypteris palustris</i>	Muurnavel - <i>Umbilicus rupestris</i>
Alkmaar				1			1						
Amsterdam	32	3	3	70	5		5	5	1	24	4	11	7
Den Helder	1												
Egmond aan de Hoef						1							
Enkhuizen				7						1			
Haarlem	5	7		2						1		1	
Hoorn				15						1			
Medemblik							1			2			
Muiden												1	
Naarden				1								17	
Weesp												1	
Zaandam			1		1							1	
Noord-Holland totaal	38	10	4	96	6	1	7	5	1	29	4	32	7

© 2010 Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland

Stijve naaldvaren op kademuur Vooreiland te Medemblik 2010

3.7 Inventarisatie 2010 vergeleken met inventarisatie 1990

Om een vergelijking te maken tussen 1990 en 2010 zijn de gegevens van 1990 uit het rapport 'Muurplanten in Noord-Holland: bijzonder en bedreigd' van de Provincie Noord-Holland gehaald, aangevuld met data van de Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland (1990).

Inventarisatie 2010 en 1990 aantallen en groeiplaatsen

Wetenschappelijke naam	Exemplaren		Groeiplaatsen		Nederlandse naam
	1990	2010	1990	2010	
<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>	9	1316	7	80	Zwartsteel
<i>Asplenium ceterach</i>	4	275	2	1	Schubvaren
<i>Asplenium scolopendrium</i>	344	3407	76	449	Tongvaren
<i>Asplenium trichomanes</i>	1104	6607	49	348	Steenbreekvaren
<i>Asplenium viride</i>	-	3	-	1	Groensteel
<i>Cystopteris fragilis</i>	57	131	3	7	Blaasvaren
<i>Gymnocarpium robertianum</i>	1	†	1	-	Rechte driehoeksvaren
<i>Parietaria judaica</i>	2	40	1	15	Klein glaskruid
<i>Pseudofumaria lutea</i>	72	256	7	55	Gele helmbloem
<i>Cyrtomium falcatum</i>	2	26	2	10	Gewone ijzervaren
<i>Cyrtomium fortunei</i>	-	32	-	4	Smalle ijzervaren
<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	13	†	5	-	Gebogen driehoeksvaren
<i>Asplenium fontanum</i>	1	†	1	-	Genaalde streepvaren
<i>Polystichum aculeatum</i>	2	9	2	7	Stijve naaldvaren
<i>Polypodium interjectum</i>	8	13	3	5	Brede eikvaren
<i>Pteridium aquilinum</i>	-	1	-	1	Adelaarsvaren
<i>Thelypteris palustris</i>	14	66	13	31	Moerasvaren
<i>Centranthus ruber</i>	-	239	-	38	Spoorbloem
<i>Erigeron karvinskianus</i>	-	1259	-	96	Muurfijnstraal
<i>Ficus carica</i>	2	6	1	6	Vijgenboom
<i>Hieracium amplexicaule</i>	-	7	-	1	Stengelomvattend havikskruid
<i>Sedum rupestre</i>	-	73	-	29	Tripmadam
<i>Trachelium caeruleum</i>	-	47	-	4	Halsbloem
<i>Umbilicus rupestris</i>	-	85	-	7	Muurnavel

© 2010 Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland

† = soort niet meer aanwezig in Noord-Holland op waterkerende muren

3.8 Inventarisatie 1990 en 2010 vergeleken per beschermde soort en per stad

De vergelijking van het aantal exemplaren en groeiplaatsen tussen 1990 en 2010 per stad kon worden getrokken dankzij het persoonlijk archief van de heer T.Denters.

Blaasvaren - *Cystopteris fragilis*

Stad	Exemplaren		Groeiplaatsen	
	1990	2010	1990	2010
Amsterdam	57	113	3	5
Haarlem	-	18	-	2

© 2010 Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland

Gele helmblom - *Pseudofumaria lutea*

Stad	Exemplaren		Groeiplaatsen	
	1990	2010	1990	2010
Amsterdam	62	246	9	52
Haarlem	-	10	-	3
Hoorn	10	†	2	-

© 2010 Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland

† = soort niet meer aanwezig

Groensteel – *Asplenium viride*

Stad	Exemplaren		Groeiplaatsen	
	1990	2010	1990	2010
Amsterdam	-	3	-	1

© 2010 Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland

Klein glaskruid - *Parietaria judaica*

Stad	Exemplaren		Groeiplaatsen	
	1990	2010	1990	2010
Amsterdam	2	40	1	15

© 2010 Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland

Rechte driehoeksvaren - *Gymnocarpium robertianum*

Stad	Exemplaren		Groeiplaatsen	
	1990	2010	1990	2010
Amsterdam	1	†	1	-

© 2010 Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland

† = soort niet meer aanwezig in Noord-Holland op waterkerende muren

Schubvaren – *Asplenium ceterach*

Stad	Exemplaren		Groeiplaatsen	
	1990	2010	1990	2010
Amsterdam	3	275	1	1
Den Helder	1	†	1	-
Haarlem	9 ¹	†	1	-

© 2010 Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland

¹ Groeiplaats in Haarlem ontdekt in 1998 en tijdens reconstructie werken verloren gegaan in 2002.

† = soort niet meer aanwezig

Steenbreekvaren – *Asplenium trichomanes*

Stad	Exemplaren		Groeiplaatsen	
	1990	2010	1990	2010
Alkmaar	4	21	1	2
Amsterdam	703	5649	33	271
Edam	-	1 ¹	-	1
Enkhuizen	360	424	4	39
Haarlem	36	209	10	19
Hoorn	1	121	1	13
Naarden	-	11	-	1
Spaarndam	-	159	-	2
Zaandam	-	12	-	1

© 2010 Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland

¹ Groeiplaats niet op waterkerende muur

Tongvaren – *Asplenium scolopendrium*

Stad	Exemplaren		Groeiplaatsen	
	1990	2010	1990	2010
Alkmaar	15	55	6	11
Amsterdam	319	1961	62	323
Broek in Waterland	-	19	-	1
Den Helder	-	219	-	18
Edam	-	303	-	10
Egmond a/d Hoef	-	122	-	div. ²
Enkhuizen	2	156	2	26
Haarlem	8	486	6	36
Halfweg	-	2	-	1
Hoorn	-	8	-	5
Medemblik	-	7	-	4
Muiden	-	6	-	1
Naarden	-	13	-	5
Purmerend	-	19	-	1
Velsen-Noord	-	4 ¹	-	1
Zaandam	-	31	-	6

© 2010 Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland

¹ Groeiplaats niet op waterkerende muur

² Aantal groeiplaatsen niet opgegeven

Zwartsteel – *Asplenium adiantum-nigrum*

Stad	Exemplaren		Groeiplaatsen	
	1990	2010	1990	2010
Alkmaar	1	3	1	2
Amsterdam	7	312	5	47
Den Helder	-	72	-	4
Egmond a/d Hoef	- ²	501	-	div. ¹
Haarlem	1	420	1	26
Hoorn	-	7	-	3
Naarden	-	1	-	1

© 2010 Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland

¹ Aantal groeiplaatsen niet opgegeven

² Geen gegevens aanwezig (Zwartsteel staat sinds 1974 op de slotruïne)

Conclusies en aanbevelingen

Conclusies:

- *Tongvaren, Steenbreekvaren en Zwartsteel doen het van de geïnventariseerde soorten in de provincie Noord-Holland ten opzichte van de inventarisatie van 1990 goed. Het aantal groeiplaatsen van deze drie soorten, 132 groeiplaatsen in 1990, liep op naar 877 groeiplaatsen in 2010. Dit beeld lijkt rooskleurig maar er zijn in de provincie Noord-Holland maar vier steden (Amsterdam, Enkhuizen, Haarlem en Hoorn) die een robuuste populatie herbergen van deze drie beschermde soorten. De andere steden hebben wel groeiplaatsen maar zijn zeer gevoelig voor onderhouds- en renovatie werkzaamheden.*
- *Amsterdam herbergt 75% van alle groeiplaatsen, beschermde en aandachtssorten, in de provincie Noord-Holland.*
- *De provincie Noord-Holland heeft de grootste Steenbreekvaren populatie van Nederland. Het aantal Steenbreekvarens in Noord-Holland (6568 expl.) overstijgt de aantallen in de Provincie Zuid-Limburg (4000 expl.)*
- *Van de onderzochte beschermde muurplanten in de provincie Noord-Holland komt Tongvaren (449 groeiplaatsen) het meest verspreid voor.*
- *Groensteel handhaaft zich sinds 2000 op de Amstelsluizen in Amsterdam.*
- *Schubvaren heeft op het Stenen Hoofd in Amsterdam zijn enige groeiplaats in de Provincie Noord-Holland. Het Stenen Hoofd is opgenomen in de Hoofdgroenstructuur van de Gemeente Amsterdam. De kansen zijn hiermee gegroeid om het Stenen Hoofd uit te laten roepen tot eerste verticale Natuurmonument van Nederland.*
- *Zwartsteel heeft zich de laatste twintig jaar uitgebreid, maar heeft maar twee robuuste populaties in de Provincie Noord-Holland (Amsterdam: 47 groeiplaatsen – Haarlem: 26 groeiplaatsen)*
- *Blaasvaren blijft met een klein aantal groeiplaatsen (drie in Amsterdam en twee in Haarlem) zeer kwetsbaar voor renovatiewerkzaamheden. De grootste populatie in Amsterdam op het Gemaal Kadoelen staat onder druk. Het huidige in 1985 gebouwde gemaal moet over 25 jaar worden vervangen. De locatie van het oude gemaal uit 1875, met de Blaasvaren groeiplaats, zou de geëigende plek moeten worden. Het Gemaal Kadoelen herbergt nu 60% van de Blaasvarens in de provincie Noord-Holland.*
- *Gele helmblom komt alleen in Amsterdam en Haarlem op waterkerende muren voor.*
- *Klein glaskruid komt verspreid voor in de provincie Noord-Holland maar heeft zich alleen in Amsterdam weten te vestigen op grachtenmuren.*
- *Rechte driehoeksvaren is tijdens de inventarisatie niet meer aangetroffen op waterkerende muren.*

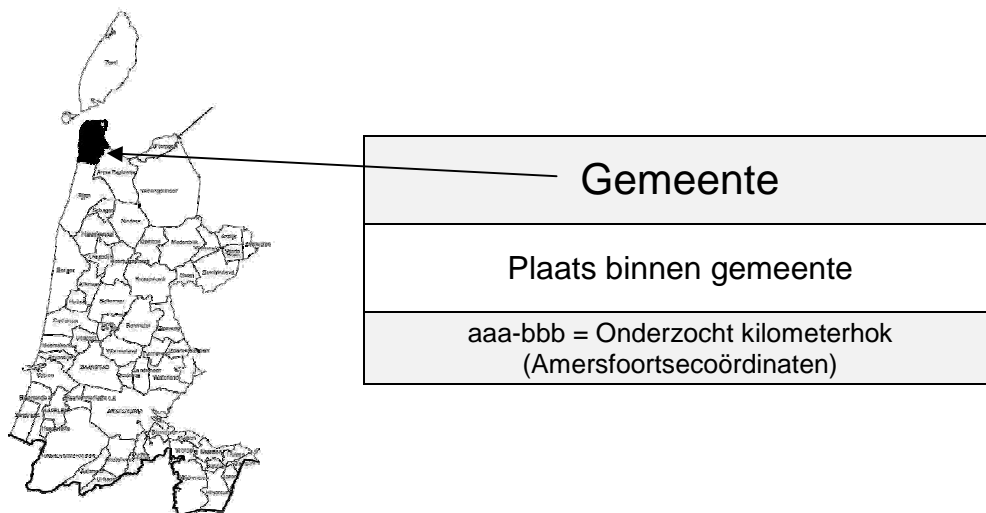
Aanbevelingen:

- *Voor de grote steden in Noord-Holland (Alkmaar, Amsterdam, Den Helder, Enkhuizen, Haarlem en Hoorn) wordt aanbevolen tweejaarlijkse inventarisaties te houden om gegevensbestanden van beschermde muurplanten voor de gemeenten up to date te houden.*
- *De Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland gaat in 2020 de volgende inventarisatie van de beschermde muurplanten in de provincie Noord-Holland uitvoeren.*

Geraadpleegde literatuur

- N. de Bakker en B. Besteman, 2004. Notitie 'Kennissysteem Muurplanten 2004'. Amsterdam
- N. de Bakker en B. Besteman, 2008. Notitie 'Kennissysteem Muurplanten 2007'. Amsterdam
- T. Denters, 2004. *Muurplantenbescherming in Amsterdam; resultaten, trends en toekomst. Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland*. Amsterdam
- T. Denters, 2005. *Beschermde en kwetsbare bijzondere plantensoorten in Amsterdam*. Amsterdam
- T. Denters, 2004. *Stadsplanten, Veldgids voor de stad*. Amsterdam
- T. Denters, 2008. *Tussen Duin en Dijk, De Amsterdamse grachtenflora*. Amsterdam
- T. Denters, 1997. *Gorteria 23: 89-102, Zwartsteel op de weg terug*. Leiden
- Expertisecentrum LNV, MinInv, B. Maes en P. Bakker, 2003. *Evaluatie Beschermingsplan Muurplanten (Muurplantenbeleid in de periode 1988-2000)*. Ede/Wageningen
- V.R. ten Hoopen et al., 2010. *Muurplanten in Amsterdam 2009, Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland*. Amsterdam
- R. van der Meijden, B. Odé, C.L.G. Groen, J-P. M. Witte & D. Bal, 2000. *Gorteria 26: 85-208, Bedreigde en kwetsbare vaatplanten in Nederland, Basisrapport met voorstel voor de Rode lijst*. Leiden
- R. van der Meijden, 2005. *Heukels' Flora van Nederland*. Groningen/Houten
- Ministerie van Landbouw Natuur en Visserij, 2005. *Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten!* Den Haag
- C.N. Page, 1997. *The ferns of Britain and Ireland, Second Edition*. Cambridge University Press. Cambridge, England
- Provincie Noord-Holland, 1990. *Muurplanten in Noord-Holland: Bijzonder en bedreigd*. Haarlem
- J.H.J. Schaminée, E.J. Weeda, V. Westhoff, 1998. *De vegetatie van Nederland deel 4. Plantengemeenschappen van de kust en van binnenlandse pioniermilieus*. Upsala/Leiden
- O. Sebold, S. Seybold, G. Philippi, 1993. *Die Farn- und Blütenpflanzen Baden-Württembergs*. Stuttgart
- S. Segal, 1969. *Ecological notes on wall vegetation*. Universiteit van Amsterdam. Den Haag
- F. Verloove, R. van der Ham & T. Denters, 2007. *Dumortiera, Exotische muurvarens in België en Nederland*. Meise, België
- E.J. Weeda, R. Westra, Ch. Westra, T. Westra, 1985. *Nederlandse oecologische flora deel 1*. Amsterdam
- E.J. Weeda, J.H.J. Schaminée en L. van Duuren met medewerking van S.M. Hennekens, A.C. Hoegen, A.J.M. Jansen en D.J. de Jong, 2003. *De atlas van plantengemeenschappen in Nederland, deel 3, Kust en binnenlandse pioniermilieus*. Utrecht

BIJLAGE 1: Leeswijzer gemeentekaarten Noord-Holland

Totaal tabel geïnventariseerde soorten en groeiplaatsen binnen gemeente in 2010:

Wetenschappelijke naam	Status	Exemplaren 2010	Groeiplaatsen 2010	Nederlandse naam
Latijnse soortnaam	beschermd	Aantal exemplaren	Aantal groeiplaatsen	Nederlandse soortnaam
Latijnse soortnaam	aandachtssort			Nederlandse soortnaam

Status:

beschermd = Beschermd door Flora en Faunawet, bijlage 2. soorten

aandachtssort = Deze aandachtsoorten zijn indicatoren voor het ontwikkelingsstadium waarin de waterkerende muren zich bevinden (gebaseerd op T. Denters, 2005, Flora - beschermingsplan, Beschermd en kwetsbare bijzondere plantensoorten in Amsterdam).

BIJLAGE 2: Afkortingen en kleurcode voor kaarten 2010

Om de soorten op de kaarten terug te vinden hebben zij een afkorting en kleur.
Rood staat voor beschermde muurplant en Zwart voor aandachtsoort muurplant.
Uitzonderingen zijn de beschermde muurplanten op niet waterkerende muren zij worden ook in Zwart aangeduid.

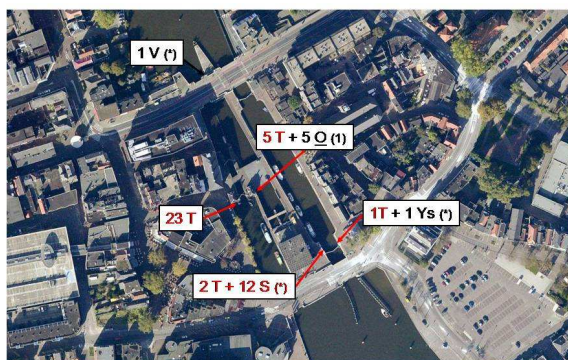
Naast de afkorting en kleur, staan (tussen hakjes) de huisnummer en/of brug (sluis,gemaal) aanduiding van de groeiplaats.

bv. **23 Z+3Q** (*) staat voor 23 exemplaren Zwartsteel en 3 Moerasvaren op brug.
19 T (23) staat voor 19 Tongvaren op grachtmuur ter hoogte van huisnummer 23

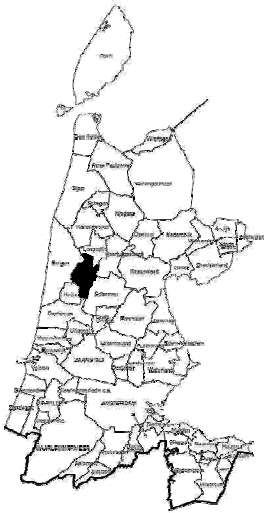
Afkortingen en kleurcodes onderzochte muurplanten

<i>Wetenschappelijke naam</i>	<i>Nederlandse naam</i>	<i>Afkorting</i>	<i>Kleurcode</i>
<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>	<i>Zwartsteel</i>	Z	rood
<i>Asplenium ceterach</i>	<i>Schubvaren</i>	C	rood
<i>Asplenium scolopendrium</i>	<i>Tongvaren</i>	T	rood
<i>Asplenium trichomanes</i>	<i>Steenbreekvaren</i>	S	rood
<i>Asplenium viride</i>	<i>Groensteel</i>	A	rood
<i>Cystopteris fragilis</i>	<i>Blaasvaren</i>	B	rood
<i>Parietaria judaica</i>	<i>Klein glaskruid</i>	K	rood
<i>Psuedofumaria lutea</i>	<i>Gele helmblom</i>	G	rood
<i>Cyrtomium falcatum</i>	<i>Gewone ijzervaren</i>	Yv	zwart
<i>Cyrtomium fortunei</i>	<i>Smalle ijzervaren</i>	Ys	zwart
<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	<i>Gebogen driehoeksvaren</i>	Gy	zwart
<i>Polystichum aculeatum</i>	<i>Stijve naaldvaren</i>	Ns	zwart
<i>Polystichum setiferum</i>	<i>Zachte naaldvaren</i>	Nz	zwart
<i>Polypodium interjectum</i>	<i>Brede eikvaren</i>	I	zwart
<i>Pteridium aquilinum</i>	<i>Adelaarsvaren</i>	Av	zwart
<i>Thelypteris palustris</i>	<i>Moerasvaren</i>	Q	zwart
<i>Centranthus ruber</i>	<i>Spoorbloem</i>	R	zwart
<i>Erigeron karvinskianus</i>	<i>Muurfijnstraal</i>	Mf	zwart
<i>Ficus carica</i>	<i>Vijgenboom</i>	V	zwart
<i>Sedum rupestre</i>	<i>Tripmadam</i>	Tp	zwart
<i>Trachelium caeruleum</i>	<i>Halsbloem</i>	X	zwart
<i>Umbilicus rupestris</i>	<i>Muurnavel</i>	U	zwart

© 2010 Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland

Voorbeeld 2010

Gemeente Alkmaar
Alkmaar
111-515,111-516,112-515,112-516

Geïntervieweerde soorten en groeiplaatsen binnen de gemeente Alkmaar in 2010:

Wetenschappelijke naam	Status	Exemplaren	Groeiplaatsen	Nederlandse naam
		2010	2010	
<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>	<u>beschermd</u>	3	2	<i>Zwartsteel</i>
<i>Asplenium scolopendrium</i>	<u>beschermd</u>	55	11	<i>Tongvaren</i>
<i>Asplenium trichomanes</i>	<u>beschermd</u>	21	2	<i>Steenbreekvaren</i>
<i>Polystichum aculeatum</i>	aandachtsoort	1	1	<i>Stijve naaldvaren</i>
<i>Erigeron karvinskianus</i>	aandachtsoort	10	1	<i>Muurfijnstraal</i>

Verdere gegevens over groeiplaatsen en locaties van groeiplaatsen zijn te vinden bij:

KNNV Regio Alkmaar, Pieter Korstanje

Relevante lectuur: Muurplanten in Alkmaar – *Inventarisatie 2008*

Gemeente Amsterdam

Amsterdam

120-486,121-489,122-488,122-491
 123-487,123-488,124-486,124-487
 125-486,125-487,122-486

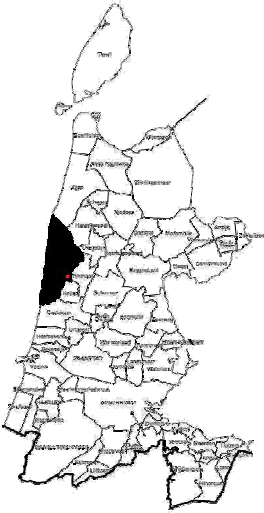
Geïventariseerde soorten en groeiplaatsen binnen de gemeente Amsterdam in 2010:
 Oostelijk Havengebied, Zieseniskade, Stenen Hoofd en Gemaal Kadoelen

Wetenschappelijke naam	Status	Exemplaren 2010	Groeiplaatsen 2010	Nederlandse naam
<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>	beschermd	13	8	Zwartsteel
<i>Asplenium ceterach</i>	beschermd	275	1	Schubvaren
<i>Asplenium scolopendrium</i>	beschermd	240	62	Tongvaren
<i>Asplenium trichomanes</i>	beschermd	1794	163	Steenbreekvaren
<i>Asplenium viride</i>	beschermd	3	1	Groensteel
<i>Cystopteris fragilis</i>	beschermd	113	5	Blaasvaren
<i>Centrauthus ruber</i>	aandachtsoort	201	26	Spoorbloem
<i>Thelypteris palustris</i>	aandachtsoort	20	4	Moerasvaren
<i>Polystichum aculeatum</i>	aandachtsoort	1	1	Stijve naaldvaren
<i>Polypodium interjectum</i>	aandachtsoort	13	5	Brede eikvaren
<i>Erigeron karvinskianus</i>	aandachtsoort	305	29	Muurfijnstraal
<i>Sedum rupestre</i>	aandachtsoort	18	11	Tripmadam

Verdere gegevens over groeiplaatsen en locaties van groeiplaatsen zijn te vinden bij:

Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland, Valentijn ten Hoopen

Relevante lectuur: Muurplanten in Amsterdam 2009

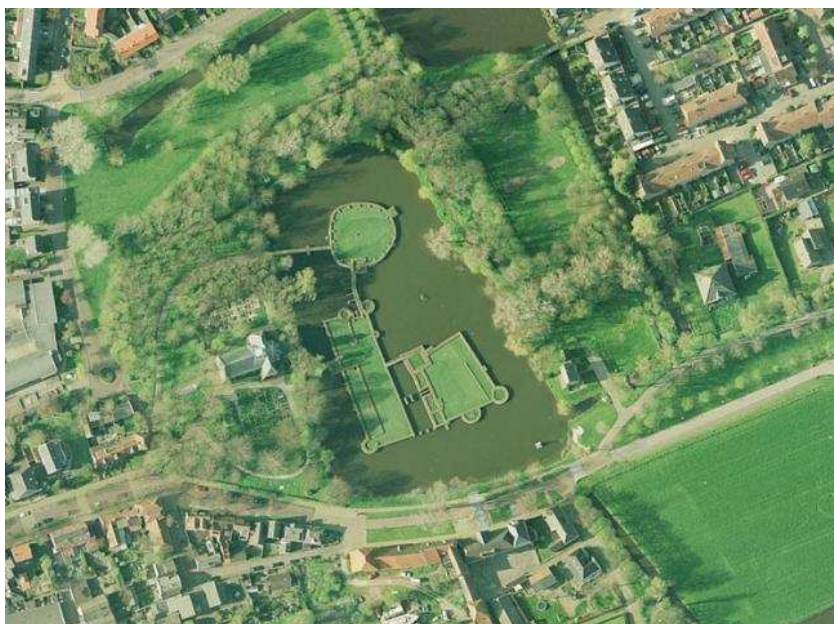
Gemeente Bergen
Slotruïne Egmond aan de Hoef
105-515

Geïnterpreteerde soorten en groeiplaatsen binnen de gemeente Bergen in 2010:

Wetenschappelijke naam	Status	Exemplaren 2010	Groeiplaatsen 2010	Nederlandse naam
<i>Asplenium scolopendrium</i>	bescherm d	122	<i>div.op ruïne</i>	<i>Tongvaren</i>
<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>	bescherm d	501	<i>div.op ruïne</i>	<i>Zwartsteel</i>
<i>Hieracium amplexicaule</i>	aandacht ssoort	7	<i>div.op ruïne</i>	<i>Stengelomvattend havikskruid</i>

Verdere gegevens over groeiplaatsen en locaties van groeiplaatsen zijn te vinden bij:

KNNV Regio Alkmaar, Pieter Korstanje

Slotruïne Egmond aan de Hoef 2010

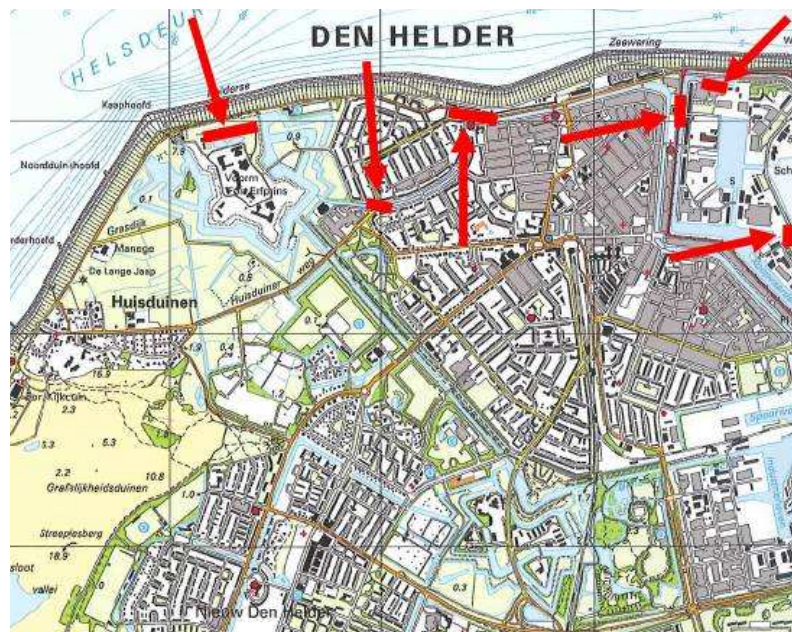
Gemeente Den Helder

Den Helder

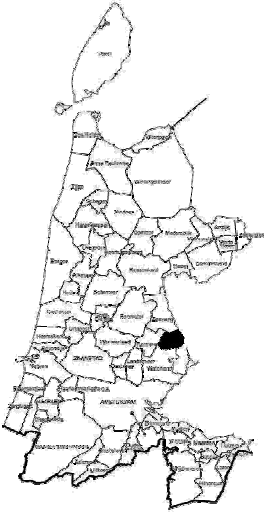
111-552,111-553,112-552
112-553,113-552,113-553

Geïventariseerde soorten en groeiplaatsen binnen de gemeente Den Helder in 2010:

Wetenschappelijke naam	Status	Exemplaren	Groeiplaatsen	Nederlandse naam
		2010	2010	
<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>	beschermd	72	4	<i>Zwartsteel</i>
<i>Asplenium scolopendrium</i>	beschermd	219	18	<i>Tongvaren</i>
<i>Centranthus ruber</i>	aandachtssoort	8	1	<i>Spoorbloem</i>

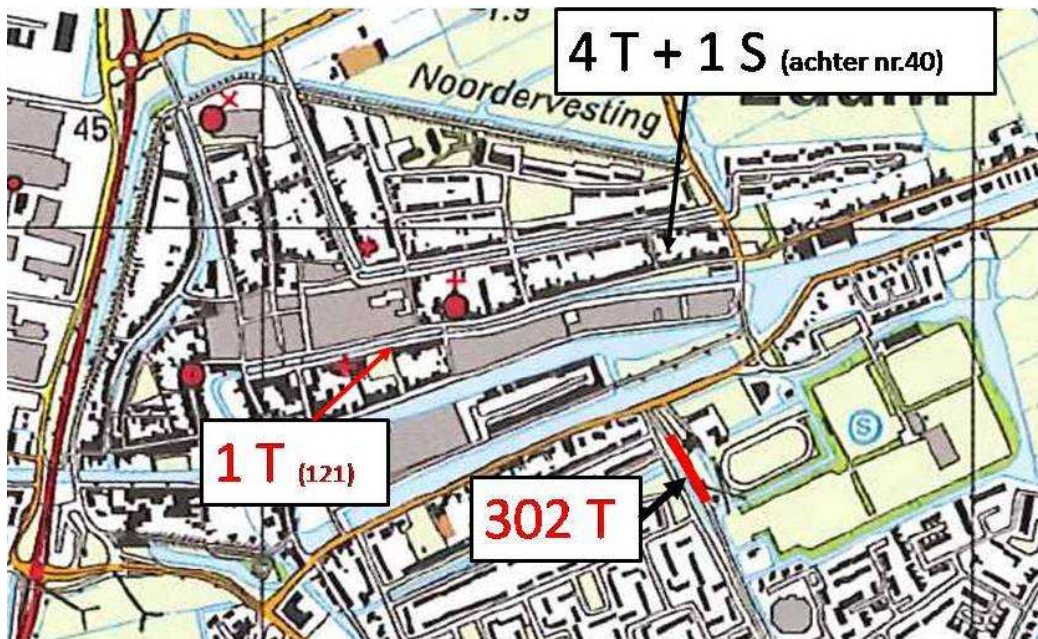
Groeiplaatsen beschermde muurplanten in Den Helder 2010

Gemeente Edam-Volendam
Edam
132-502

Geïventariseerde soorten en groeiplaatsen binnen de gemeente Edam-Volendam in 2010:

Wetenschappelijke naam	Status	Exemplaren		Groeiplaatsen	
		2010	2010	2010	Nederlandse naam
Asplenium scolopendrium	<u>beschermd</u>	307	11	11	Tongvaren
Asplenium trichomanes	<u>beschermd</u>	1	1	1	Steenbreekvaren

Groeiplaatsen beschermde muurplanten in Edam 2010

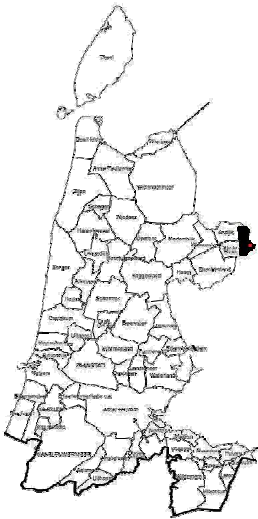
Gemeente Enkhuizen
Enkhuizen 1
147-523,147-524,148-523,148-524

Geïventariseerde soorten en groeiplaatsen binnen de gemeente Enkhuizen in 2010:

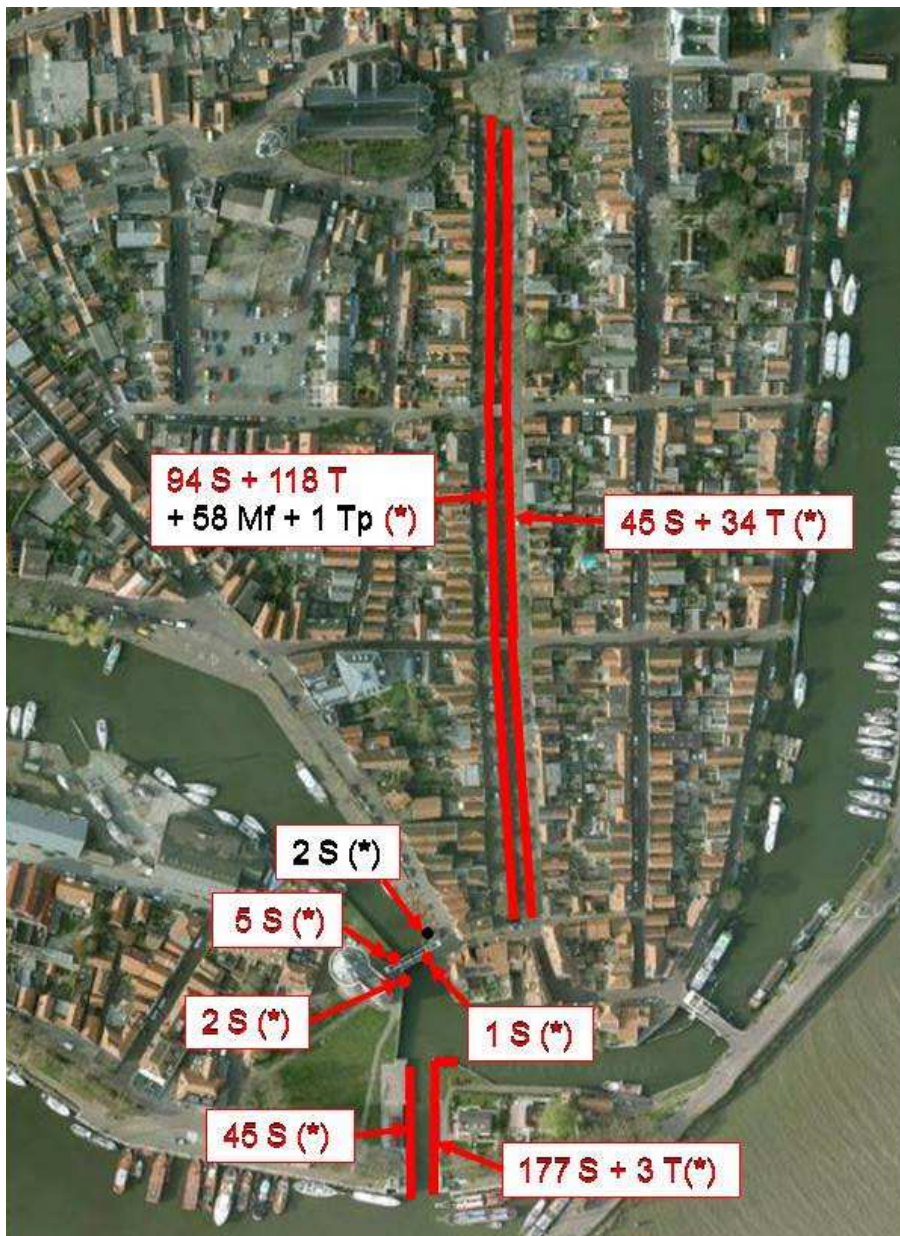
Wetenschappelijke naam	Status	Exemplaren		Groeiplaatsen	
		2010	2010	2010	Nederlandse naam
Asplenium scolopendrium	beschermd	156	26		Tongvaren
Asplenium trichomanes	beschermd	424	39		Steenbreekvaren
Erigeron karvinskianus	aandachtsoort	65	7		Muurfijnstraal
Sedum rupestre	aandachtsoort	1	1		Tripmadam

Groeiplaatsen beschermde muurplanten aan de Harlingersteiger te Enkhuizen 2010

Gemeente Enkhuizen
Enkhuizen 2
147-523,147-524,148-523,148-524

Groeiplaatsen beschermde muurplanten in Enkhuizen 2010

Gemeente Haarlem
Haarlem
102-488,103-487,103-488 103-489,104-487,104-488

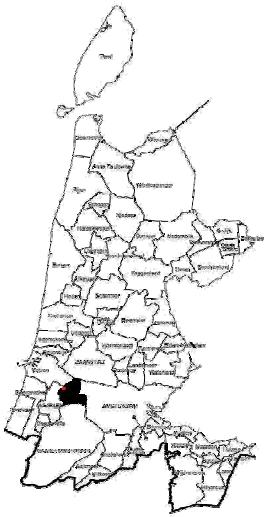
Geïntervieweerde soorten en groeiplaatsen binnen de gemeente Haarlem in 2010:

Wetenschappelijke naam		Exemplaren 2010	Groeiplaatsen 2010	<i>Nederlandse namen</i>
Asplenium adiantum-nigrum	beschermd	420	26	<i>Zwartsteel</i>
Asplenium scolopendrium	beschermd	486	36	<i>Tongvaren</i>
Asplenium trichomanes	beschermd	209	19	<i>Steenbreekvaren</i>
Cystopteris fragilis	beschermd	18	2	<i>Blaasvaren</i>
Pseudofumaria lutea	beschermd	10	3	<i>Gele helmblom</i>
Cyrtomium falcatum	aandachtsoort	22	7	<i>Gewone ijzervaren</i>
Thelypteris palustris	aandachtsoort	1	1	<i>Moerasvaren</i>
Centrauthus ruber	aandachtsoort	8	5	<i>Spoorbloem</i>
Erigeron karvinskianus	aandachtsoort	2	2	<i>Muurfijnstraal</i>
Sedum rupestre	aandachtsoort	1	1	<i>Tripmadam</i>

Verdere gegevens over groeiplaatsen en locaties van groeiplaatsen zijn te vinden bij:

Werk en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland, Ton Denters

Relevante lectuur: De muurflora van de stad aan de Spaarne 2010

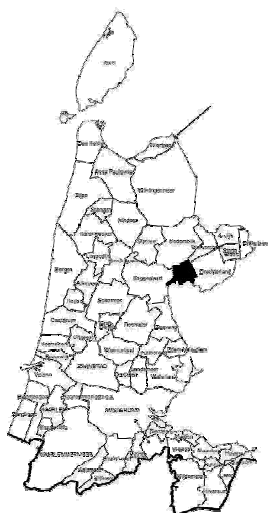
Gemeente Haarlemmerliede
Spaarndam, Halfweg
106-492,111-488

Geïntervieweerde soorten en groeiplaatsen binnen gemeente Haarlemmerliede in 2010:

Wetenschappelijke naam	Status	Exemplaren		Groeiplaatsen	
		2010	2010	2010	Nederlandse naam
<i>Asplenium scolopendrium</i>	<u>bescherm</u> d	2	1		<i>Tongvaren</i>
<i>Asplenium trichomanes</i>	<u>bescherm</u> d	159	2		<i>Steenbreekvaren</i>

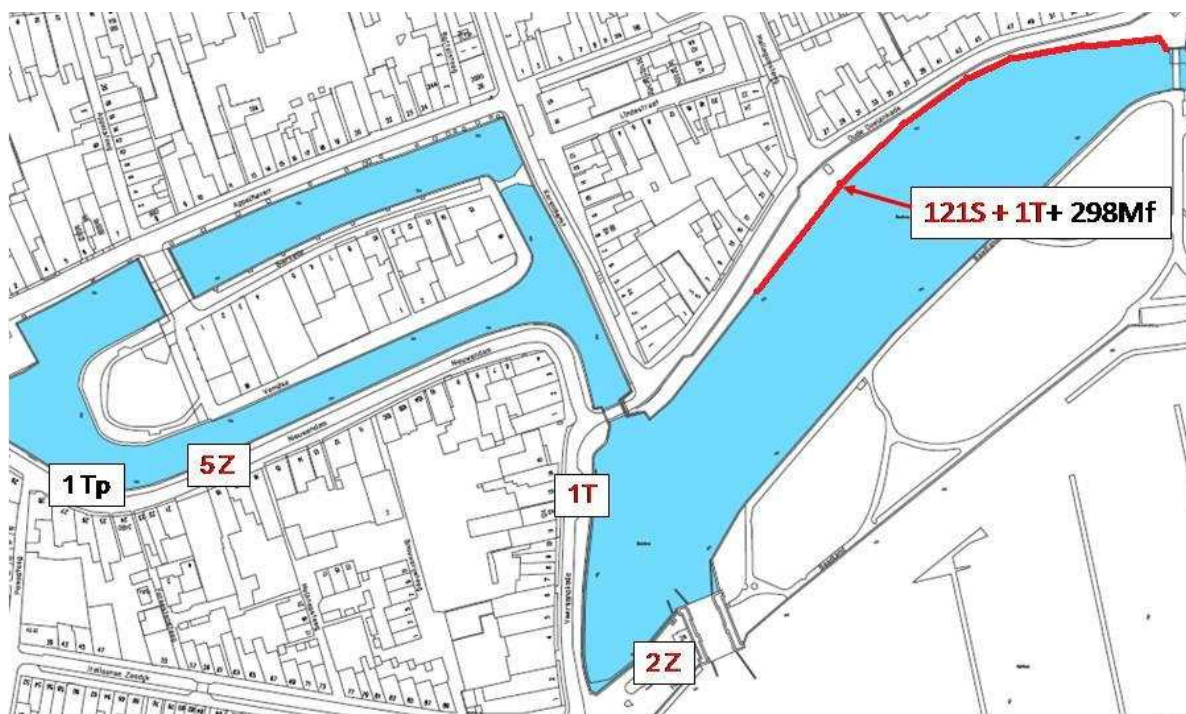
Groeiplaats Steenbreekvaren op Stenen Beer in Spaarndam 2010

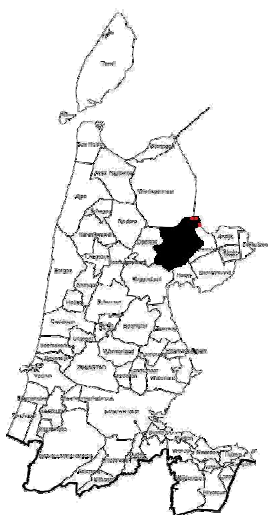
Gemeente Hoorn
Hoorn
132-517,132-516,133-516

Geïnteriseerde soorten en groeiplaatsen binnen de gemeente Hoorn in 2010:

Wetenschappelijke naam	Status	Exemplaren 2010	Groeiplaatsen 2010	Nederlandse naam
<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>	beschermd	7	3	Zwartsteel
<i>Asplenium scolopendrium</i>	beschermd	8	5	Tongvaren
<i>Asplenium trichomanes</i>	beschermd	121	13	Steenbreekvaren
<i>Erigeron karvinskianus</i>	aandachtsoort	298	15	Muurfijnstraal
<i>Sedum rupestre</i>	aandachtsoort	1	1	Tripmadam

Groeiplaatsen beschermde muurplanten aan de Oude Doelenkade te Hoorn 2010

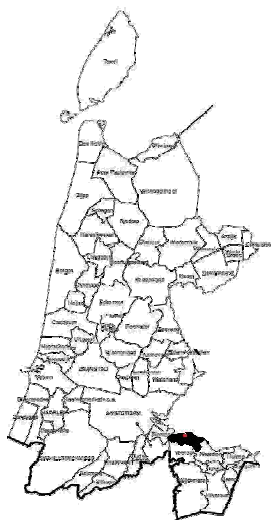
Gemeente Medemblik
Medemblik Nederlands Stoommachine Museum
135-531,136-531,136-530

Geïventariseerde soorten en groeiplaatsen binnen de gemeente Medemblik in 2010:

Wetenschappelijke naam	Status	Exemplaren 2010	Groeiplaatsen 2010	Nederlandse naam
<i>Asplenium scolopendrium</i>	<u>beschermd</u>	6	4	<i>Tongvaren</i>
<i>Polystichum aculeatum</i>	aandachtsoort	2	1	<i>Stijve naaldvaren</i>
<i>Sedum rupestre</i>	aandachtsoort	3	2	<i>Tripmadam</i>

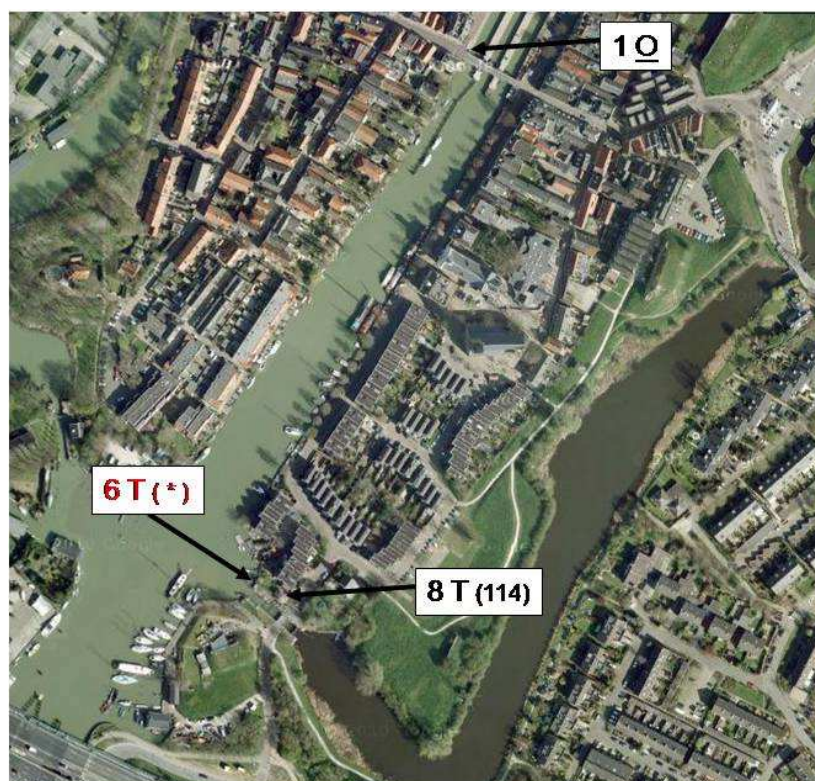
Tongvaren groeiplaatsen in Medemblik 2010

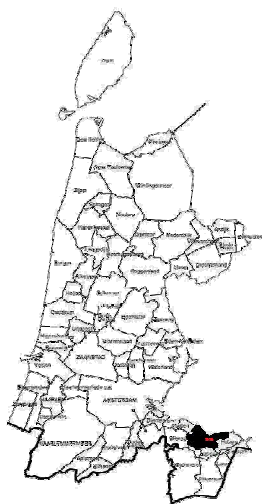
Gemeente Muiden
Muiden
133-482

Geïncventariseerde soorten en groeiplaatsen binnen de gemeente Muiden in 2010:

Wetenschappelijke naam	Status	Exemplaren 2010	Groeiplaatsen 2010	Nederlandse naam
<i>Asplenium scolopendrium</i>	beschermd	14	2	Tongvaren
<i>Thelypteris palustris</i>	aandachtsoort	1	1	Moerasvaren

Groeiplaatsen Tongvaren en Moerasvaren in Muiden 2010

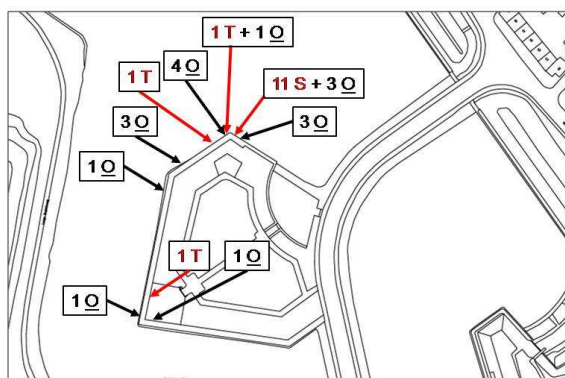
Gemeente Naarden

Naarden

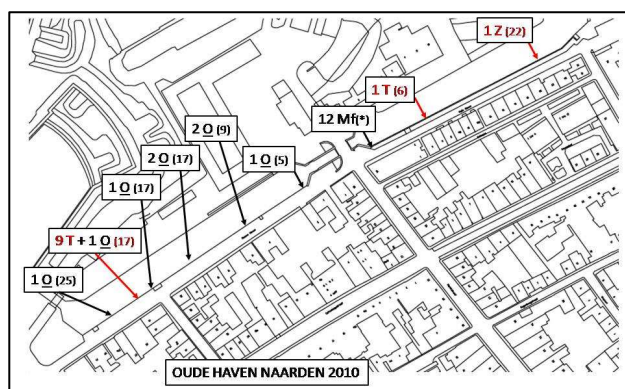
139-478,140-478

Geïntervieweerde soorten en groeiplaatsen binnen de gemeente Naarden in 2010:

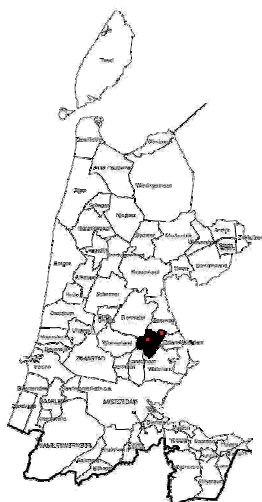
Wetenschappelijke naam	Status	Exemplaren 2010	Groeiplaatsen 2010	Nederlandse naam
<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>	beschermd	1	1	Zwartsteel
<i>Asplenium scolopendrium</i>	beschermd	13	5	Tongvaren
<i>Asplenium trichomanes</i>	beschermd	11	1	Steenbreekvaren
<i>Erigeron karvinskianus</i>	aandachtsoort	12	1	Muurfijnstraal
<i>Thelypteris palustris</i>	aandachtsoort	31	17	Moerasvaren

Groeiplaatsen bij oorlogsmonument
aan de Burgemeester van Wetlumweg 2010

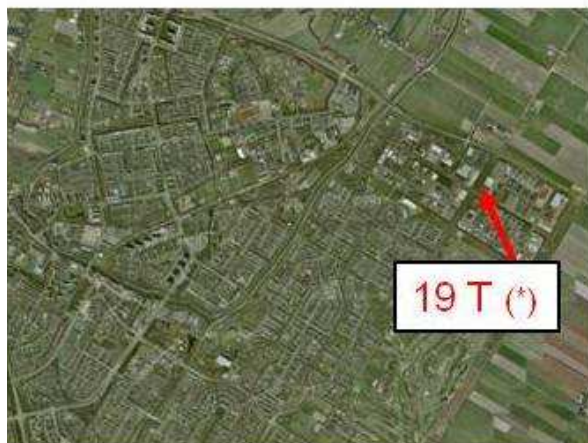
Groeiplaatsen aan de Oude Haven te Naarden 2010

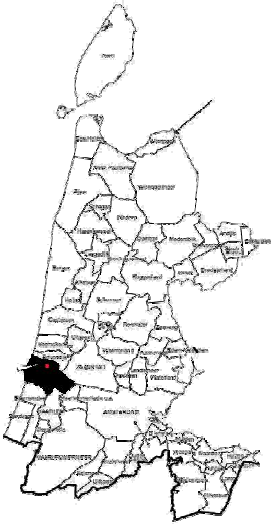
Gemeente Purmerend
Purmerend
125-502,128-502

Geïnterpreteerde soorten en groeiplaatsen binnen de gemeente Purmerend in 2010:

Wetenschappelijke naam	Status	Exemplaren 2010	Groeiplaatsen 2010	Nederlandse naam
Asplenium scolopendrium	bescherm d	19	1	Tongvaren

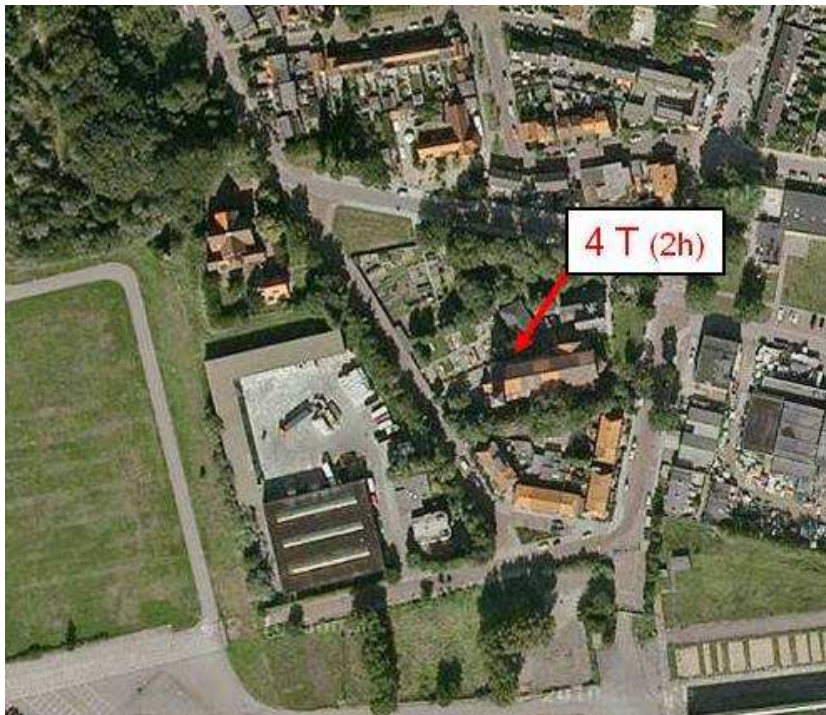
Groeiplaats Tongvaren op dammetje aan Westerweg 2010

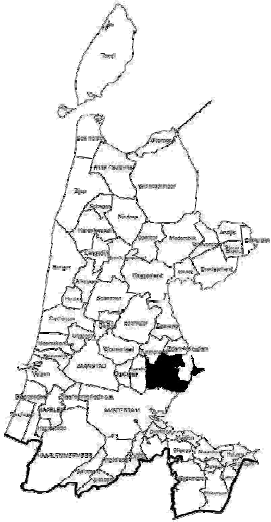
Gemeente Velsen
Velsen-Noord
104-498

Geïntervieweerde soorten en groeiplaatsen binnen de gemeente Velsen-Noord in 2010:

Wetenschappelijke naam	status	Exemplaren 2010	Groeiplaatsen 2010	Nederlandse namen
<i>Asplenium scolopendrium</i>	<u>bescherm</u> d	4	1	Tongvaren

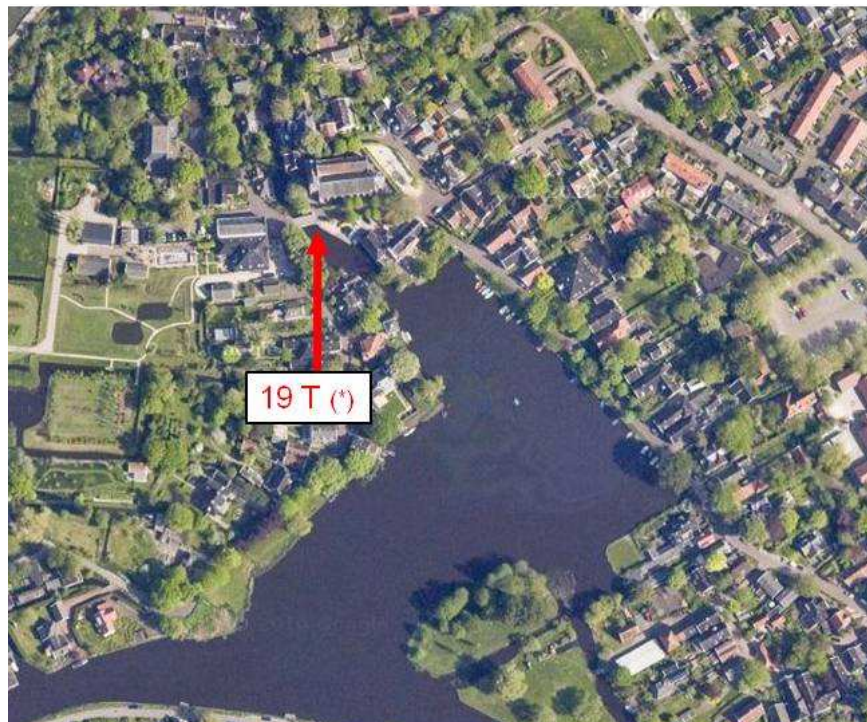
Tongvaren groeiplaats op de begraafplaatsmuur aan de Groothout- of Koningsweg 2h in Velsen-Noord 2010

Gemeente Waterland
Broek in Waterland
128-494

Geïntervieweerde soorten en groeiplaatsen binnen de gemeente Waterland in 2010:

Wetenschappelijke naam	Status	Exemplaren 2010	Groeiplaatsen 2010	Nederlandse naam
<i>Asplenium scolopendrium</i>	beschermd	19	1	<i>Tongvaren</i>

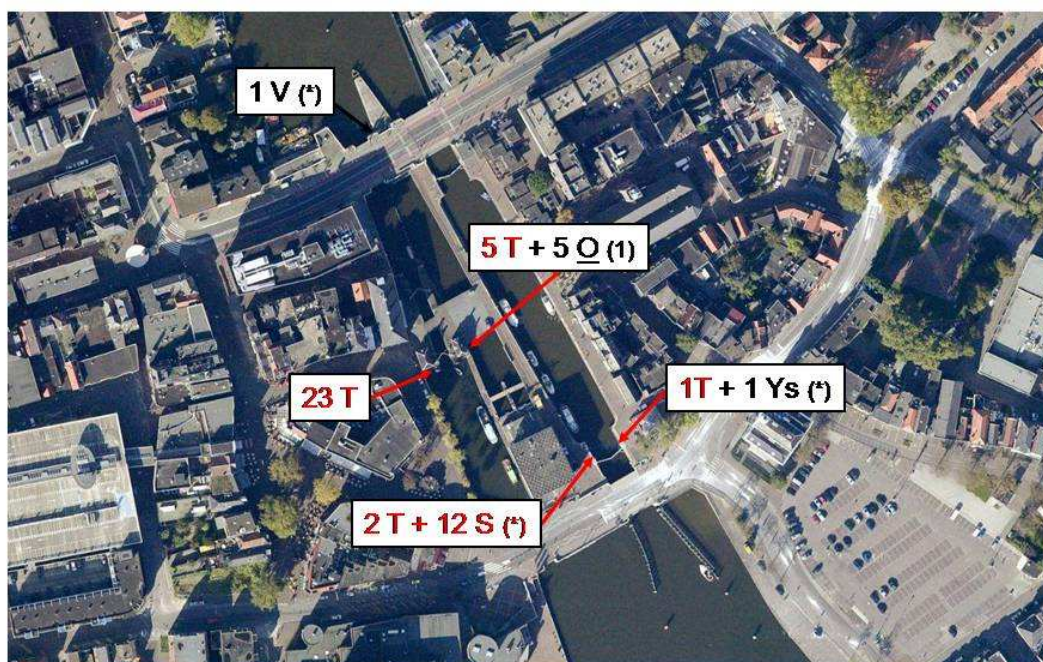
Groeiplaats Tongvaren zuidoost-zijde brug Kerkplein - De Erven 2010

Gemeente Zaanstad
Zaandam
116-494

Geïntervieweerde soorten en groeiplaatsen binnen de gemeente Zaanstad in 2010:

Wetenschappelijke naam	Status	Exemplaren		Groeiplaatsen	
		2010	2010	2010	Nederlandse naam
Asplenium scolopendrium	<u>beschermd</u>	31	6	6	Tongvaren
Asplenium trichomanes	<u>beschermd</u>	12	1	1	Steenbreekvaren
Thelypteris palustris	aandachtsoort	5	1	1	Moerasvaren
Cyrtomium fortunei	aandachtsoort	1	1	1	Smalle ijzervaren
Ficus carica	aandachtsoort	1	1	1	Vijgenboom

Groeiplaatsen bij de Wilhelminasluis in Zaandam 2010

